

הלכות שאר אבות הטמאות

יש בכללן שלוש מצוות עשה; וזה הוא פֶּרֶטֶן: (א) דין טמאת נבלה; (ב) דין טמאת שֶׁרֶץ; (ג) דין טמאת שכבת זרע. עבודה זרה מטמאה כֶּשֶׁרֶץ, וטמאתה מדברי סופרים. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות שאר אבות הטמאות פרק א

א. הנבלה, אב מאבות הטמאות: כזית מבשרה מטמא אדם וכלים במגע, וכלי חרס באויר; ומטמא את האדם במשא לטמא בגדים, כמרכב הזב.

ב. פיצד: אדם שנגע בנבלה נטמא, והרי הוא ראשון לטמאה. ואם נגע בכלים, אפלו בשעת מגעו בנבלה הרי הן טהורין; וכן כלים שעליו טהורין לפי שהוא ולד, ואין ולד מטמא כלים.

ג. אבל הנושא את הנבלה מטמא כלים בשעת נשיאתו, שנאמר "והנשא, את-נבלתם יכבס בגדיו" (ויקרא יא, כח); ואותן הבגדים, ראשון לטמאה. ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס, ואפלו בשעת נשיאתו, כמו שבארנו במטמאי משכב ומושב.

ד. אחד בהמה וחיה, בין המתירין באכילה בין האסורין אם מתו, כלן בשרן מטמא בכזית. ושחיטת בהמה טהורה וחיה טהורה, מטהרת אותה בכל מקום: ואפלו שחט חלין בעזרה, וקדשים בחוץ הרי אלו טהורין; ואם ארע פסול בשחיטה הרי זו נבלה ומטמאה במשא, כמו שבארנו בהלכות שחיטה.

ה. בהמה טמאה וחיה טמאה, אין השחיטה מועלת בה; ואחד השוחט אותה, או הנוחר או החונק או שמתה כדרך הרי זו נבלה. וכל הנבלות מצטרפות לענין טמאה לכזית, אחד טמאות ואחד טהורות.

ו. מוח, הרי הוא כבשר. ודם הנבלה אינו מטמא כנבלה, אלא הרי הוא כמשקין טמאים, שאינו מטמא אדם ולא כלים, מן התורה.

ז. חלב בהמה טהורה שמתה טהור, שנאמר "וחלב נבלה וחלב טרפה, יעשה לכל-מלאכה" (ויקרא ז, כד); מי שאסורו משום נבלה וטרפה. ואם הכשר במשקין המכשירין הרי הוא פאכלין טמאים, ואינו כבשר נבלה. והנוגע בחלב החופה את הפליה קדם הפרשה הרי זה טמא, כנוגע בפליה עצמה: שהרי כמה חוטין נמשכין ממנה בחלב.

ח. אבל בהמה טמאה, והחיה בין טמאה בין טהורה אחד בשרה ואחד חלפה לטמאה, ומטמא אדם וכלים בכזית כבשר הנבלה.

ט. הכוי חלבו מטמא כבשרו, וטמאתו בספק. לפיכך אין שורפין עליו תרומה וקדשים; ואין חיבין פרת על טמאתו על ביאת המקדש, או אכילת קדשיו.

י. ואלו דברים שאין מטמאין מן הנבלות: העצמות; והקרניים והטלפים, אפלו עיקרן הרך שאם יחתך מן החי יוצא דם; והעור, אף על פי שאינו מעבד; והאלל, והגידים, והמרק והתבלין המתבשלין עמה.

יא. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּזִמָּן שֶׁפָּרְשׁוּ מִן הַנִּבְלָה. אֲבָל הַנוֹגֵעַ בְּאַחַד מִכָּל אֵלּוּ כֹּשֶׁהּ מַחְבְּרִין בְּבֶשֶׁר, הָרִי זֶה טָמֵא: וְהוּא, שִׁיְהִיָּה בְּבֶשֶׁר כְּזִית שָׂאִין אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ מִצְטָרֵף לְכְזִית. הָאֵלֶּל, בֵּין שֶׁפִּלְטָתוֹ סָפִין בֵּין שֶׁפִּלְטָתוֹ חִיָּה אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְכְזִית; וְאִם כִּנְסוֹ, וְהִיָּה בּוֹ כְּזִית מִטָּמֵא.

יב. וְאֵלּוּ בַּהֲמוֹת שְׁעוֹרוֹתֵיהֶן כְּבִשְׂרֹן עוֹר הַחֲזִיר שְׁלִישׁוֹב, וְעוֹר חֲטָרֶת הַגָּמֶל הֶרְפָּה, וְעוֹר בֵּית הַבֶּשֶׂת, וְעוֹר הַשְּׁלִיל, וְעוֹר שֶׁתַּחַת הָאֵלִיָּה: הָרִי אֵלּוּ מִטָּמְאִין מִן הַנִּבְלָה. וְאִם עֲבָדָן, אוֹ הֵלֶךְ בָּהֶן כְּדִי עֲבָדָה הָרִי אֵלּוּ טְהוֹרִין. וְאִם עָשָׂה בָּהֶן מַעֲשֵׂה שְׁבִטָלָן טְהוֹרִין, אֵף עַל פִּי שְׁלֵא הֵלֶךְ בָּהֶן כְּדִי עֲבָדָה. כִּי־צַד אֶזֶן חֲמֹר שֶׁטָּלְיָה לְקַפִּיפָתוֹ, טְהוֹרָה.

יג. כַּמָּה הוּא כְּדִי עֲבָדָה, אַרְבַּעַת מִילִין. וְאִיזוֹ הִיא חֲטָרֶת רֶכֶה: כָּל זָמָן שֶׁלֹּא טַעֲנָה; הִגִּיעַ זְמַנָּה לְטַעֵן וְלֹא טַעֲנָה, אוֹ שֶׁטַעֲנָה קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעַ זְמַנָּה הָרִי זֶה סָפֵק.

יד. הַמִּפְשִׁיט נִבְלָת בַּהֲמָה אוֹ חִיָּה, בֵּין טָמְאָה בֵּין טְהוֹרָה, בֵּין דָּקָה בֵּין גָּסָה אִם לְשִׁטִּיחַ הַפְּשִׁיט כִּיּוֹן שֶׁהַפְּשִׁיט מִן הָעוֹר כְּדִי אַחֲזִיזָה וְהוּא שְׁנֵי טַפָּחִים, הַנוֹגֵעַ בָּעוֹר זֶה שֶׁהַפְּשִׁט טְהוֹר; וְעַד שֶׁלֹּא הַפְּשִׁיט שְׁנֵי טַפָּחִים, הַנוֹגֵעַ בָּעוֹר כְּנוֹגֵעַ בְּבֶשֶׁר.

טו. הַפְּשִׁיטָה כְּדִי לַעֲשׂוֹת מִן הָעוֹר חֲמַת הָרִי הָעוֹר חֲבוּר, עַד שִׁיפְשִׁיט אֶת כָּל הַחֲזָה. וְאִם הַפְּשִׁיטָה מִרְגְּלָה בְּלִבָּד הָרִי הָעוֹר כָּלוּ חֲבוּר וְהַנוֹגֵעַ בָּעוֹר כְּנוֹגֵעַ בְּבֶשֶׁר, עַד שִׁיפְרִישׁ הָעוֹר כָּלוּ מֵעַל הַבֶּשֶׁר.

טז. וְכֵן הַמִּפְשִׁיט בְּשָׂרָצִים חֲבוּר, עַד שִׁיפְשִׁיט הָעוֹר כָּלוּ. עוֹר שֶׁעַל הַצֹּאֵר חֲבוּר, עַד שִׁיפְשִׁיט אֶת כָּלוּ. וְכָל עוֹר שֶׁהוּא חֲבוּר לְטָמֵא, כִּךְ הוּא חֲבוּר לְהַטָּמֵא: שְׂאֵם הִיתָה שְׁחוּטָה, וְנִגְעָה טָמְאָה בָּעוֹר זֶה שֶׁהוּא חֲבוּר נִטְמָא הַבֶּשֶׁר.

יז. עוֹר שִׁישׁ עָלָיו כְּזִית נִבְלָה הַנוֹגֵעַ בְּצִיב הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וּבִשְׁעָרָה שֶׁכִּנְגְדּוֹ מֵאַחֲוָרֵי הָעוֹר נִטְמָא: מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹר בִּשְׁעָרוֹ שׁוֹמֵר לְבֶשֶׁר. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, שֶׁפִּלְטָתוֹ חִיָּה; אֲבָל פִּלְטָתוֹ סָפִין אִם הִיָּה מְרֻדָּד, בְּטֵל עַל גַּב הָעוֹר.

יח. עוֹר שִׁישׁ עָלָיו כִּשְׁנֵי חֲצָיִי זִיתִים בֶּשֶׁר נִבְלָה, הָעוֹר מִבְּטָלָן; וְאִינֶן מִטָּמְאִין לֹא בַּמָּגַע וְלֹא בַּמִּשָּׁא שֶׁכָּל שְׂאִינוֹ מִטָּמֵא מִן הַנִּבְלָה בַּמָּגַע, אֵינוֹ מִטָּמֵא בַּמִּשָּׁא.

יט. אֲבָל שְׁנֵי חֲצָיִי זִיתִים שֶׁתַּחֲכֵן בְּקִיסָם הַנוֹשֵׂא אוֹתָן טָמֵא, שֶׁהָרִי נֹשֵׂא כְּזִית; וְהַנוֹגֵעַ טְהוֹר, שְׂאִין חֲבוּרֵי אָדָם חֲבוּר: וְהוּא שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶן מְרֻדָּדִין וְדְבוּקִין זֶה בְּזֶה, כְּדִי שִׁינָטְלוּ כָּאֶחָד; אֲבָל אִם הִיָּה חֲצִי זִית זֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְזֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ, בְּקִיסָם אֶחָד אֶפְלוֹ הוֹלִיךְ וְהִבִּיא כָּל הַיּוֹם כָּלוּ, טְהוֹר.

כ. בֶּשֶׁר נִבְלָה שֶׁנִּפְסַד וְהִבְאִישׁ, וְנִפְסַל מִלְּאֹכַל הַכֶּלֶב טְהוֹר; לְפִיכֶךְ נִצַּל הַנִּבְלָה, סָפֵק אִם מִטָּמֵא בְּכְזִית אוֹ אֵינוֹ מִטָּמֵא. בֶּשֶׁר נִבְלָה שֶׁיָּבֵשׁ אִם יָכוֹל לְשָׂרוֹת בְּפוֹשְׂרִין מַעַת לַעַת וּלְחֲזוֹר לַח וְרָאוּי לְכֶלֶב, מִטָּמֵא; וְאִם לֹאוֹ טְהוֹר, וְאֶפְלוֹ כְּאֹכְלִין טָמְאִין אֵינוֹ מִטָּמֵא.

כא. בֶּשֶׁר נִבְלָה שֶׁהִיָּה סְרוּחַ מַעִיקְרוֹ, וְאֵינוֹ רָאוּי לְמֹאכַל אָדָם הָרִי זֶה טְהוֹר: שֶׁנֶּאֱמַר "לִגְר אֲשֶׁר-בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנָה וְאָכְלָה" (דְּבָרִים יד, כא), עַד שֶׁתִּהְיֶה תַּחֲלָתָהּ רְאוּיָה לִגְר.

כב. שְׁלִיָּה שְׁלַנְבְּלָה הָרִי הִיא כְּפָרֶשׁ וְכָרְעִי, וְאִינָה מְטִמָּאָה כְּנִבְלָה; וְאִם חָשַׁב עָלֶיהָ לֶאֱכִילָהּ, מְטִמָּאָה טִמְאַת אֲכָלִין. הַקֶּבֶה וְהַחֲלָב שְׁלַנְבְּלָה, טְהוּרִין מִכָּלֵם.

כג. בְּהֵמָה שֶׁשִּׁפְּעָה חֲרָרֶת דָּם אָף עַל פִּי שֶׁנִּפְטְרָה מִן הַבְּכוּרָה אִינָה מְטִמָּאָה לֹא בַּמֶּגֶעַ וְלֹא בַּמִּשָּׁא עַד שִׁיְהִיָּה בָּהּ צוּרֶת יָפֶל, לְפִי שֶׁהִיא בְּטֵלָה בְּרַב הַיּוֹצֵא עִמָּה; לְפִיכֶן הִיא טְהוּרָה, אָף עַל פִּי שֶׁהִיתָה רְאוּיָה לִגְרַע עַל גֵּב אִמָּה.

כד. נִבְלָה שֶׁנִּתְעַרְבָּה בְּשִׁחוּטָה אִם רַב מִן הַשִּׁחוּטָה בְּטֵלָה הַנִּבְלָה בְּשִׁחוּטָה, וְאִין הַכֹּל מְטִמָּא בַּמֶּגֶעַ; אֲבָל אִם נָשָׂא הַכֹּל, נִטְמָא: שְׂאִי אֶפְשָׁר לְשִׁחוּטָה, שֶׁתַּחֲזֹר נִבְלָה; אֲבָל הַנִּבְלָה אֶפְשָׁר שֶׁתַּטְהֵר כְּשֶׁתַּסְרַח, לְפִיכֶן תִּבְטָל.